

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

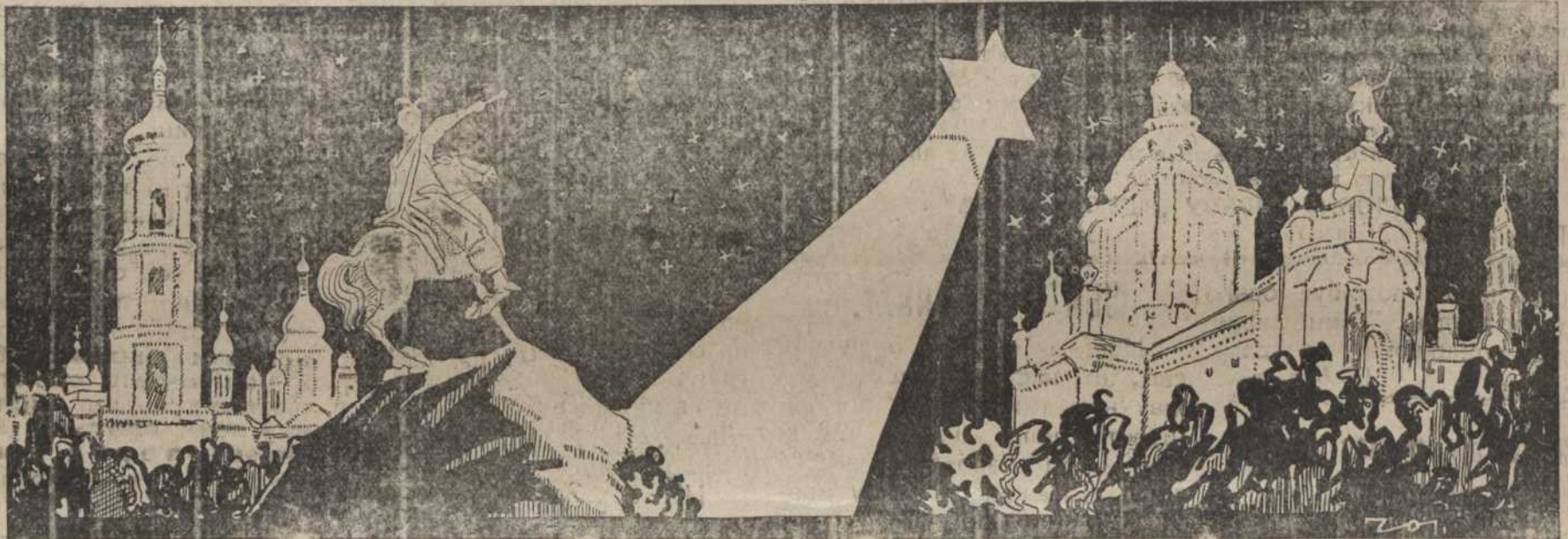
Орган Української Національної Думки

Ціна
20 гр.

Виходить щонеділі.
Адреса редакції та адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70.

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., на рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вишій валюті. Рукописів не звертається.—Оголошення після умови Непідписаних дописів не приймається.

Добрий вечір тобі, пане господарю!

Господарю землі української, Народе Український!... Тими словами колядки нашої поздоровляємо Тебе з Різдвом святам і Роком Новим!

Нехай жадна тінь життєвої негоди не захмарить тих ясних кілька днів святочних, які так потрібні Тобі в Твоєму буденному житті для фізичного відпочинку і нового при-

пливу сил моральних.

Нехай з новим роком здійсняться всі Твої надії, бажання, зреалізуються всі Твої спільні змагання. Нехай золота воля, а з нею краща доля завітають до Тебе і запанують у Твоїй рідній хаті, на Твоїй рідній землі українській. Ти їх так бажаєш і чекаєш! З кожним новим роком, з кожною новою різдвяною

звільною в Тобі живіше прокидається надія, що нарешті тепер довершиться історична справедливість, повториться чудо і — „слово станеться тілом“ ..

Суворе життя все далі й далі відсуває час здійснення того, що Тобі належиться, а різні темні сили силкуються відібрати в Тебе навіть надію на краще майбутнє.

Нехай же святі спомини про ту звізду вифлеємську, яка вказала колись мудрим людям правдиву путь до свого Спасителя, підтримають в Тобі спасенну надію на те, що таки прийде нарешті і для Тебе правда, що і для Тебе, Народе Український, засяє Зоря Твого народження для нового повного національного життя.

У СВЯТ - ВЕЧІР.

(Уривок зі спогадів).

„Як би мої думи німії
Так пісню стали без слова
Тоді вони б іще ска-али,
Ніж вся ота довга розмова“.
Л. Українка

Чим далі од рідної місцевости та її околиць — тих німих свідків мого дитинства, чим більше часу од них одділяю, тим дорожчі й миліші вони мені...

І що то за власть така в тій хатині, де я родився, в тих звичаях, що в них я зріс, в тих нивах золотистих, садочках вишневих, де в дитинстві я бродив?... Що то за сила така в них, що будить так багато спогадів, думок і почувань, навіває безліч мрій і, дає себе відчувати при кожній нагоді життєвій? ...Ось різдвяні свята.

Мов зараз я бачу село в зимових шатах, садок опушений инеем, а в ньому хатину з новою стріхою. В тій хатині мов у віночку: білі стіни, чисті лави... рушники мережені на образах, за образами васильки, гвоздика... Стіл застелений білою скатертиною, по краях його чотирі паляниці... Сім'я порадиться в хаті.

Смеркає... Непомітно на землю спускається Святий Вечір.

Бачу—в хату входить мій старенький дідусь, білий, як молоко. В руках снопок жита, під пахвою оберемок сіна... Обережно кладе

сіно на покуті під образами, приладковує там і житий снопок.

— Давай, дочко, кутю!— промовляє старенький.

— Візьміть—но, візьміть сами, як годиться!—обзивається мати.

Дідусь уберається в рукавиці, під руку бере шапку, під другу

хліб,—щоб „багатство, баче трималось і статок водився“,—обережно бере горщик з кутею і, не поспішаючи, ставить його на сіно, потім горщик з узваром, хліб. Все те накриває рушником.

Пильно я стежу за кожним рухом його. Відколи памятаю, що-

річно у сей вечір робилося це і завжди зворушливо одбивалось в моїй дитячій душі.

Святий вечір надійшов.

До вечері все готове, ждемо лиш появи зрки.

В хаті блиснув огонь—ще веселіше стало в ній. Зібралась уся родина. Всі в святочній одежі, у всіх радісний настрій, лагідна, тиха розмова...

Життєвим турботам і смутку немає місця в сей вечір.

Бачу—дідусь наспає жар у покрішку, кладе туди ладан, кадить по хаті, молиться... С м'я теж... Молюсь і я. А думки мої далеко, далеко десь у дивному краю... на дикому полі... Ось печера, ясла... дитятко... Йосип старенький... ну, точнісінько, як мій дідусь.

Фантазія вривається...

Сідаємо вечеряти. Пробуємо кутю, за нею інші страви. Чую, дідусь починає оповідати про давню давнину...

На дворі бере мороз, малое шибки, а в рідному гнізді тепло, привітно...

Давно це було, як сон пролетіло. Вже й мій волос сивина сріблить, а згадана картина часто, мов казка якась встає в моїй уяві. Та чи одна ж вона?...

Різдво, Меланка, Новий Рік з їх напричуд гарними звичаями, що склали колись багатство і гордість наших предків, що своєю кривою захоплювали навіть чужинців, теж часто повстають в моїй памяті і родять теплі почуття.

Отой культ—різдвяних свят, оті звичаї, ота хатка рідня, які вони дорогі для мене. Вони навчили мене любити свою старовину, своїх людей, свій Рідний Край.

М. Липогівський.

Бог предвічний народився.

УКРАЇНЦІ!

Свобідна хвиля у пам'ятний день Народин Бого-Чоловіка, Символу правди, дає нам змогу в сяйві Вифлеємської Зорі приглянутися Теперішньому й Майбутньому Нації.

В часі, коли сіра етнографічна українська маса стає Нацією свідомою свого Ідеалу,—підіймається проти неї та противна сила, яка бажає підтяти народ у самому корені, відбираючи у нього молодь. Щоденними переживаннями спостерігаємо жахливу загалу українського шкільництва.

Без рідної школи не збережемо молоді!

Та саме горе не страшне, а страшним був би щойно об'яв, якщо не було би кому з ним боротися. Супроти того кожний Українець мусить виказати як найбільше зусилля, щоби шляхом приватного шкільництва зорганізувати **оборону національної душі**.

Для уфундування приватного українського шкільництва мусить український нарід найти засоби.

Нехай же Свято Народин Великого Вчителя об'єднає серця Українців на всіх просторах землі, нехай запалить їх гарячою любов'ю й прихильністю **для української дитини**.

Вірні традиції і всенародній постанові, допоможуть у часі Великого Празника загальною, однодушною піддержкою „Рідної Школи“, не в'язаною ніякими місцевими зглядами, до розбудови рідного шкільництва на власній землі.

„Рідна Школа“ дасть українській молоді знання, як дійти до тої мети, якої ми ще в цю хвилю не досягнули.

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ „РІДНОЇ ШКОЛИ“:

О. Терлецький *вр.*, Голова

В. Целевич *вр.*, Секретар.

„Наш край потребує освічених громадян. Темні люди волі не придбають і не удержать“
Г. Верглінд.

Хай не жахає нас хмура недоля.

На мотив „Гей, не хвиляйте добрі люди!“

Хай не жахає нас хмура недоля,
Повна страждання й оман.
Ми не покинемо рідного поля,
Засіємо долею тихий свій лан.

Хай налітає, кричить гайвороння
Хижі виліють вовки—
Збудять вони лише дух наш
в просоння.

Дух наш козацький, палкий!
Хижим не випити крови живої,
Духа не обити у нас.

Хай же гартують для справи
святий,
Слушний приспінують часі...
Левко

Не вижидати нам чудес
Щоб сам собою ворог щез;
Не скинуть ласки небеса—
Самі творимо чудеса!
С. Яричевський.

ЗБИТІ ЗІ ШЛЯХУ.

Цілими віками працював світ, що нас найблище оточує над тим, щоби пошрещувати наші шляхи, щоби наш народ роздробити, звести його на манівці, вбити у ньому віру у свої сили і своє майбутнє. Величезну працю, неміриму енергію вложили в те страшне для нас діло наші пани й опікуни і доконали свого

Ще не стерлись з нашої пам'яті настрої нашого народу з років 1914-1920. Мрія про створення України під опікою Австрії у 1914 р. і чобитні російському „революційному урядові“ з покірним домаганням—автономії—це найкращі докази, що нас таки збили зі шляху що в нас вбили віру у себе самих.

Серед революційної хуртовини, серед моря сліз і крови невинних жертв замажів було на хвилю наш правильний шлях, зродилася віра у себе, у

свої сили, у свою долю. На хвилю... Бо на порозі нового 1927 року ми знов у власти наших опікунів, знов збиті зі шляху, знов без віри у себе, у свої сили, у своє майбутнє.

Отакі думки насуваються, коли слухаєш, чи читаєш звіт доповіді з Загальних Зборів в грудні 1926 р. „Рідної Школи“ й Т-ва „Просвіта“ у Львові...

Ті Загальні Збори зазначились нечуваною досі в цих Т-вах боротьбою політичних груп, що поборювали себе взаємно з енергією вартою кращої справи. Ті групи неначе забули, що для всіх їх і для кожної зокрема Т-во „Просвіта“ було і є основою—не тільки розвитку, але й самого буття. Вони неначе забули, ще „Рідня Школа“ й Т-во „Просвіта“—це інституції загальнонародні, що вони є завойованням всього нашого українського народу, що вони стоять на службі цілому народові. Ті групи забули, що жадна з них не є українським народом і тільки всі разом заступають і народ і його інтереси.

На обох Загальних Зборах віяло духом віків до 1917 року, чулося їх руйнуючий вплив на душу нашого народу.

Одне потішаюче виявилось на Зборах Т-ва „Просвіта“.

Навіть найбільші крикуни й демагоги притихли й схилили голови, коли залунав голос тверезої дійсності, коли забрав слово чоловік, що свою душу, що своє особисте добро віддав для добра всього народу, що в найменших подорожках дослідив наше громадське культ.-освітнє життя і для його направи вкладає всю величезну працю свого духа й тіла. Все вмовкло й схилило голови, коли забалакав теперішній Голова Т-ва „Просвіта“ Михайло Галушинський. Злякались крикуни страшною дійсності, в якій балкання, навіть вічеві крилаті кличі не допоможуть;—яка вимагає праці—тяжкої, невпинної, безмірної праці.

Ніхто не сумнівався, що факти подані всіми шанованим Головою були тяжкою, але святою правдою. І перед тою правдою всі схилили голови.

Це одне потішає нас; це одне додає нам віри, що всі крики різних особистих і політичних спекулянтів вмовкнуть,—що вся гидь, яку вони сіють в народі, счезне перед правдою, що скоро весь народ побачить ту правду і під її впливом стане весь на правильний шлях до свого визволення, що правда перемаже. Ст-ко.

ГРОМАДЯНЕ КРЕМ'ЯНЕЧЧИНИ.

Не забувайте, що протягом цього місяця ви повинні жертвувати на будову дому „Просвіти“ в Крем'янці.

Пам'ятайте і не будьте скупими. Не чужим жертвуйте, а собі.

Всеволод Лясиченко.

Характерницький камінь.

(Казка складана козаками кінного гайдамацького полку імени Костя Гордієнка й записана весною 1918 року під час перебування того полку у Великому Лузі на руїнах колишньої Січі).

Перебіг Дніпро пороги, переміг скелі та вузьни й широко розлився по степу протоками, річками, маніями.

Гуляє Дніпро по степах, святкуючи свою перемогу, мов козак, що вернув переможцем ворогів України до дому. Вкрасився Дніпро чагарниками та очеретами, вкрився зеленими лугами й тече поважний, спокійний, граючись і відпочиваючи від бурхливої боротьби з порогами за вільний шлях.

Тече Дніпро та гомонить з Великим Лугом та Базавлуком про старовинне життя, що тут колись кипіло, та не личать йому чужинецькі хати, що нівечать величезне лице старого та ті галляви вирубаного ліса, що обіймають лісову красу його берегів.

А колись було викали та гарцювали по Великому Лузі, Базавлузі та вздовж берегів його та в степах широких чубаті діти та унуки старого; йшли по хвилях його дубами та чайками полки ук-

раїнські бродників та запорожців по здобич та славу далеко в білий світ. Курили по островах його курині запорожські, з яких вилітали могутні орли, захистники волі-долі Рідного Краю та народу, а в давню давнину стояли й міста великі, від яких кучугури лише осталися, що все-ж більше личать Дніпрові ніж от-ті чужинецькі, то брудні, то чепуренькі червоною дахівкою чи залізом вкритими дахами німецькі будинки; мешканці тих домів про свій прожиток дбаючи, байраки вирубують, луки заорують, ніби то спомин про славу дітей Дніпрових поховати і старі сліди старих городищ Січі знищити хочуть.

Але не всюди їх руки досягнули; є ще кутки, в яких усе лишилось по старому, як було ще за Володимира Великого, за Байди та Дорошенка.

З таких кутків найбільш заховався один острів, що лежить між рукавами Дніпровими, поблизу старих кучугур, де, як кажуть, колись велике місто було, а недалеко в скелях військові схованки запорожські містилися. Острів той, з двох боків протоками оточений, ясно очеретами та чагарником заріс, так що й шляху до нього тяжко відшукати. На острові луг не великий, блакитними, жовтими та червоними квітками в діті вкритий, а в зими глибоким снігом заметений та жов-

тими очеретами оточений.

На тому лузі невеличкому стоять три прастарих велетні: дуб могутній, явір стрункий та велика кам'яна брила, невідомо звідки до простору Великого Лугу занесена, бо кольором вона від гравітів Дніпрових порогів відрізняється; вся червоними смугами та плямами порізна. На тому каменю якісь слова та літери повирубувані, але від часу постарілись так, що перечитати їх змоги не має; біля неї червона калина росте, її старість ніби то пестуючи.

Нічого на цьому острові споконвіку не змінилось. Навіть коли московське військо прийшло на Січ Запорожську та зруйнувавши її, почало фортеці та городки на землі козацькій ставити, то й тоді ні дуба, ні явора, ні брили гранітної не зачепили, а коли московські пани, землею, кров'ю козацькою скропленою, безправно торгували та за конічки чужинцям продавали, то й тоді ніхто острова того не купив та навіть не купував і він лишився ще й досі нічий—Божий.

Росли на цій Божій землі велетні, розвивалися кожної весни, але що-року не однаково. Незалежно від погоди та від того, що в наших деревах робилося, то гущаві лист на них, то марнів та сухі гілляки з'являлися. Так от за Дорошенка та Хмельницького широко та буйно розвивалися, за Врохо-

велького та Мазени сухим гіллям вкривалися, а за часи Миколи І-го, московського царя, ледве зовсім не всохли та лише по смерті його відживати стали.

Та й брила велика теж не однаково випала: інколи червоні плями більшають, інколи меншають, а подеколи червоні смуги по ній грають ніби то кров тече та й літери та написи подеколи ніби то виразніші стають.

Кажуть люди, що з давніх-давен на острові тому під тими деревами великими, біля тієї брили прастарої, запорожські козаки характерництва набували. Та не легко їм йшло; перед тим мусіли вони багато років на Низу перебувати, із ворогами народу українського воювати, ніколи на село в студену зиму не вертати, а все що-року в Великому Лузі зимувати та бідувати. А в ці зими холодні та довгі не раз та не два по-ночі до того острова самотнього захожувати, біля брили на самоті вартувати, вічі слова прочитати на ній намагались.

Кажуть люди, що коли такий козак туди йшов, то всі жахи по дорозі здавалися; велетенські опирі між деревами нишпорять, страшні голоси в очеретах гукають, якісь велетні, в чужі ворожі одаги вдаються, дорогу заступають. Відтати голови на шляху лежать, кров'ю підпливають. Ціла дорога трупом

В Соїмі й поза Соїмом.

[Від нашого варшавського кореспондента].

Найважнішою подією на соїмовому ґрунті в останніх часах був виступ маршалка Пілсудського в ролі військового міністра перед бюджетовою комісією, яка саме розглядала урядовий проєкт прибутків-видатків на військо. Поява маршалка Пілсудського в соїмі викликала велике счудовання: це-ж він уперше ступив ногою до соїму від трьох з половиною літ, себ то від часу, коли в травні 1923 р. до влади прийшов уряд „Хієно-Пяста“ (Вітос з правицею); як відомо, марш. Пілсудський обурився тоді так, що відійшов зовсім від державного життя Польщі, заживши у свій „дворек“ у Сулеювку, звідки щойно в травні 1926 р. вимашерував на підбій Варшави. Коля зважимо, що від травневого перевороту поміж соїмом та урядом відносини були постійно дуже напружені, а в офіційних розмовах з соїмом марш. Пілсудський—уже навіть як голова уряду—завжди виручався то своїм заступником мін. Бартлем то іншими міністрами, то згаданий особистий приїзд Пілсудського на соїмову комісію був зустрінутий усіма політиками й цілою польською пресою як спроба „примирення“.

Для більшої пароди перенесено засідання з меншої кімнати до великої соїмової салі і тут марш. Пілсудський виступив з великою промовою в обороні 623,221,601 золотих та ще й 80 мільонів зол. „додаткових“, яких домагається міністерство військових справ на 1927 бюджетовий рік. Маршзлок доказував, що ця сума в порівнянню до всіх видатків Польщі не така велика (одна третя частина), а то з огляду на вічну небезпеку польських державних кордонів. Тут маршалок дав пізнати, що на випадок війни Польща не має чого рахувати занадто на союзників, а може певно лише на власні сили покладатися. Далше Марш. Пілсудський переходив докладно всякі порушені на комісії справи, виступив проти домагання деяких послів скоротити час військової служби, ну й довів до того, що військовий бюджет з незначними змінами комісія прийняла; українські послі голосували „проти“. Бюджетова комісія полагодила вже ціле урядове бюджетове внесення і послі розіхалися по домах.

Найближче засідання відбудеться після православних (і греко-католицьких) Різдяних свят, себ то десь у половині січня 1927 року.

Незалежно від ходу „офіційних“ праць соїму, йде далше метушня у польських партіях, про яку ми вже згадували. Між іншим радили цими днями й польські соціялісти (П. П. С.) і вradiли вести далше опозицію проти уряду, але—не проти марш. Пілсудського. Вони мовляв, хотять лише „перевбудови кабінету (уряду)“ або іншими словами: „викинь з уряду поміщиків, а візьми туди нас—ми хочемо підемо.“ Прийняли теж ре-

золюцію про порозуміння з рештою „демократичної лівиці“. Радила також так звана „Правіца Народова“ („кресові“ поміщики, деякі промисловиці з Лодзі та професори з Кракова—всі „льояльні“ відносно Пілсудського). Кажуть, що вони рішили заходитися біля об'єднання усіх реакційних елементів (поміщицьких і багатирських гуртів, яких страх наплодилося в останньому часі). Знов же польські ендеки рішили „зоркійше“ стояти на сторожі своїх ендецьких інтересів, добачуючи для них відусіль якісь таємничі небезпеки. Як видимо—рух у польському політичному та-

борі починає приймати виразне обличча: зводиться до купи й об'єднувати споріднені польські партії та групи. Отож і нам з цього хай буде ясна наука!

З новим роком, між іншим, вже перестав існувати відомий пресовий декрет президента. На його місце має вийти новий декрет, що не багато ріжниться від попереднього, і зміряє хіба до того, щоб зовсім прибрати пресу до рук та замкнути рота противникам нових порядків.

Ось що пише польська преса про новий пресовий закон:

Ендецька „Газета Варшавска Поранна“, наважуючи до змісту проєкту нового декрету у „Пішегльонді Вечорнім“ пише: „Колиб це хоч в часті відповідало суті справи, то намірене розпорядження булоби суворішим і більш беззглядним навіть від російського законодавства і загрожувалоб самому існуванню преси.“

„Кур'єр Поранни“, орган дуже зближений до марш. Пілсудського, пише: „Те, що є відомим про зміст того закону, є таке неправдоподібно, що трудно повірити, щоби Рада Міністрів могла дати апробату річи такої монструальної під оглядом політичним і правним і щоби могла другим раз наразити Президента Річипосполитої на конфлікт з опінією і законодавчими палатами і вкінці з виразними постановами конституції.“

Аж надто ясно з цього, що собою уявляє новий проєкт закону. Нам то вже й казати нічого про це. І дотеперішній, ніби „мягкий“ (виходить) пресовий закон в'ївся нам вже хдобре в боки, а під ним, то хоч і на світ не показуйся. Це тим більше наказує нам одностайність і спільність у боротьбі.

* * *

Від 14-го до 21-го цього місяця буде йти по цілому Луцькому повіті збірка на українську гімназію в Луцьку. Майте це на увазі, Громадяне Луцького повіту!

козацьким встелею, порівнян, посіченням, а біля самого острова якісь чудернацькі птахи чорні та білі, одно та многоголові до очей кидаються, викикувати хочуть.

Марно не раз—не два козарлюги намагались на острові прийти, поки зрештою не набували теї завзятости, відваги козацької та розуміння обов'язків своїх які здатнями до великих справ робили.

Отже коли прийде такий козак до острова того та стане проти брили великої, то побачить, як у неї великі зміни заходять: що вона ніби світлиться починає, свіг біля неї червоніє, а велетні дерева гудуть, мов тисячі бандур грають;—вітер реве навколо, а крига в протоках біля острова тріскає, мов з гармат палатя. Літери на брилі все яснішають та яснішають і слова складаються в заповіт та закляття характерницькі.

Заповіту того ніхто не знає, а характерник-рассказати не сміє. Але старі люди кажуть, що починався він на самій горі брили. Виступало слово „воля“. Далі йшло:

„Багатства собі на бажай та його не шукай“.

„Бідного не цурайся, з багатим не знайся“.

„Відний—брат тобі, нещасному поможи в біді“.

„За віру Христову православну міцно стій, що міцніше за нарид

свід“.

„Смерти не бійся, бо її не має, лише той, що добра не робить, емирає“.

А вже далі йшли закляття на кудю, на залізо, на воду та вогонь, на жак, на перемогу, на хоробу та інше, що мусів характерник знати, щоби вчасно їх вживати. Три ночі мусів козак, що характерником стати хотів, до тої брили ходити та закляття й заповіти вчити, а як вивчив що так, що мов ножем у серце врізалось, то з брили зникало.

В останню ніч, коли всі закляття та заповіти вже вивчилися та з брили зникли, починала вона місячним світлом світлитися, світлою мрякою обгортатися, а в тій праці, певз нового характерника довгим пасмом примари порубані, пострілані, звівечені, тих, що за волю долю народу на Україні полягли в бою, страчені чи вмерли, проходили... Йшли до нового товариша, виталися кажучи: „а не лякайся ти брате, що й тобі зрештою те станеться?“

По цій ночі вертав козак характерник. Все що витерпів характерництва здобуваючи, на обличчю в нього в ідбивалось;—ніби старшим ставав, ніби роки ділі за ті ночі пережив. Поки характерник заповітам, що на брилі вивчав, вірним був, усе йому велося; ворогів бив, слави набував, Україні у пригоді

ставав. Але коли хоч одному з заповітів зраджував, біда йому приключалася. Коли який характерник на мавівці проти зиповітів йшов, тоді страшне діялося: без вітру навкруги хвилі ревли, лист на деревах шумів, новки у чагарниках вили, сичі страшними голосами пугали, примари метушилися, а брила ніби то кров'ю опливала. Коли-ж той характерник за несправедні діла загинув, то довго його душа навколо острова блукала, шляху до неї шукаючи та козаків страхуючи. Коли-ж навпаки якийсь з характерників праведно за діло святе загинув, то остров світлячками мов ліхтариками яснів, до брили мученики за волю народню українську, що раніш полягли, збиралися, урочисто в коло своє нового страданка приймали.

Так було колись у Великому Лузі. Кажуть люди, що останній до брили, шлях до неї знайшов кошовий отаман Війська Запорозького Кость Гордієнко; почали йому вже й слова вивчатися, вартував він біля брили дві ночі, всі заповіти вивчив, але на трату козацьких сил не вистарчило, не пішов. Тому закляття не знав та хоч ширю Україні служив та як справжній характерник проти ворогів її тих, що волю кривдили, ставав, але долі характерницької не мав.

Кажуть, що й кошовий Кальнишевський по Лузі хожував, шля-

хив до острова того шукаючи та з мавівцями не зайшов.

З тої пори вже ніхто до острова характерницького не хожував, самий шлях до нього заріс-зачичавів, так що навіть ті москалі та німці, що мапи Великого Лугу робили, острову не знайшли. Так і лишився він на мапі незазначеним.

Глухо на Україні стало: чорна хмара на Неньку налягла, саме ім'я її не вживалось вже;—над могилами козацькими, що ясно її вкривали, чужі люди чужою мовою промови казали, тих козаків, що за волю свою Мати козацьку—Україну полягли, своїми слугами вірними називали; аж кістки їх а образи переверталися, Московський же цар—царів усієї Росії що називався, надгробки на козацьких могилах хотів ставити, оцім своїм ніби то слугам вірним, але звичайно не під Ковотопом чи Батурином. Стоїть із тої пори остров самітним та забутим. Сумують по ньому три прстарих велетні, і по весні з могутніх дерев, брила велика почорніла, уся мохом поросла, ніби у землю вросати стала і навіть на горі трісла.

...Кінець мабуть останній Україні настає, не народяться більше козацтво, за волю-долю не буде кому ставати знать та долі характерницької шукати.

Але одної обені погожої та йо-

„КОМА“

[Думки одного волинського педагога].

Ой, було гріхів чимало!
А найбільший гріх і біль—
Як лунати починала
„Рідна мова“ звідусіль.
Цей жаргон вульгарний, „грубий“,
Що Грушевський утворив,
С язиком ведікім рускім
Порівнявсья схотів?
Отже й молоді освіту
В „рідній мові“ викладай,
Що не скінчив пан Грушевський
На всі заставки кінчай!
Деградація культури!
(От до-речі: як сказати
Цей улучний „руський“ вираз,
По-українськи передать?)
А тому воно болоче,
Що мене кололи всі:
„Ви—українець, ви повинні...“
Ну—й тягли до чудасій...
А то „зрадник“ загукали-б,
А дядьки ще й: „супостат“...
Ну, а Гоголь? Короленко?
—Зрадник „Неньці“!.. ренегат!
То ж і став я українцем,
„Рідню мову“ уживать,
Став не тільки на базарі,
А й у школі викладати!
Як: чи хіба це чи „кома“?
Раз питає уленик.
—Та однаково, кажу я,
Це ж бо „мова“, не „язик“!...
„Україна“ і „Вкраїна“,
„Гонять“ там, а там „женуть“...
Ну, чи може ж щось не штучне
У такім хабі бути?
А як термінів торкнешся,

То хоч вуха затулай;—
І „додавок“ і „прислівник“...
От, мели собі що знай!..
Є на це, мовляв, причини:
„Позаяк“ була в п'яті
Рідна Ненька—Україна,
У „московському армії“...
То ж на чесну руську душу
Машкару я натягнув,
„Страха раді іудейска“
Цю спокуту я відбув...
А у сні свовваддя—мрії
І надхненні слова:
„Наша Матужка Россія
Всему свету галава!..“
„Ой, гляди—біда ще буде,
Жінка чуло так меві:
„Про старий режім говориш,
Мурмотиш таке у сні“.
...Та „варив“ гнійний прорвався,
Витік з рани, згнув, звик.
Ясно: штучність, ненормальність
І не житиме повкі!..
Бачу це—і відживаю.
Переможний хід подій
Сам до здійснення прямує
Задушевних „руських“ мрії!..
Машкару вже б час під ноги!..
Та не кваплюсь я скидати,—
Не вросла, о ні!.. А хочу
Еволюцію удати...
Мріє хай про Україну
Ще увертій шовініст.
Та не я, бо я—практичний,
Во в житті я—реаліст.
О „язик великій руський“!..
О „культура“!.. „позаяк“
Із душею ви зрослися...
Тсс!.. Амінь... чи це-б-го: „так!“

О. Терпуг.

Відповідь на інтерпеляцію.

Вч 15 „Громади“ була надрукована інтерпеляція, яку вніс на просьбу громадян с. Погорілець, Дубенськ. повіту, до Міністра Освіти сенат. М. Черкавський ще 17 березня 1926 р. В тій інтерпеляції п. сенатор в імені громадян с. Погорілець запитував Міністра: чому в погорілецькій двокласовій школі, яка формально є утравістичною (двомовною), а значить—в якій половина годин шкільної науки повинна би викладатись по українськи і половина—по польськи, не тільки що нічого не викладається українською мовою, але й дітям забороняється поміж собою розмовляти рідною мовою, і що п. Міністр наміряється зробити, щоби такого ненормального і незаконного явища не було в погорілецькій школі? На

ту інтерпеляцію за підписом теперішнього Міністра Бартля прийшла відповідь аж через сім місяців (бо 13 жовтня 1926 р.) Цю міністерську відповідь подаємо до відома громадян с. Погорілець, а також цілого нашого громадянства, бо вона має загальний інтерес: характеризує і шкільну адміністрацію і тих „православних священників, солтисів, членів шкільних комітетів і ряд мешканців села“, серед яких приходиться жити й працювати національно свідомим і чесним одиницям...

До п. Маршалка Сенату.

На переслану мені дня 24-го березня 1926 р. № 10 інтерпеляцію сенатора Черкавського і тов. маю честь подати слідуочу відповідь:

Перепроваджене в наслідок інтерпеляції розслідування встановило, що на підставі постанови куратора

ної, майже в самий полудень стала темрява сонце загортати, ніч за кілька хвилин стала, а перед тим по цілій Україні люди кудись йшли, військо без ліку йшло. Як від тої ночі в день розвиднилось, на самому краю української землі, під самими Карпатами щось наче громовиця загуло;—гори застогнали, дуна—лісами, половинами та долинами пішла, загуло та гуло чим: дальше більше і в день і в ночі, а ночами заграви здіймалися та мов блискавки блискали.

Здрігнулися старі велетні самотні.
Невже-ж гармати?..
—Невже знов за волю б'ються?..
—Невже ж знов забуває у Великому Лузі велике вістку життя?...
Незабаром і вістку привнесли хвали Днірові, що Дністром у Чорне море кров тече, що кров та ріжних народів, що чимало і української рідної, але лише краплі її за Україну подав Стрипою, Черемошем та Прутом летється, а решта за чужий проклятий стяг марно втрачається.

Цілий рік гармати гули, все ближче, ближче насувалися, вже Прип'яттю у Дніпро струмочки криваві стали припливати. Та й другий та третій рік безнастанно ревели та гули гармати, кров Дніпром та Дністром у Чорне море текла.

Похмуро стояли на весні самотні три прастарих велетні, скаржився до них Дніпро, на хвилях криваві струмочки гойдавючи,—скаржився:

— Унуки мої на своїй та чужій землі вмирають, гинуть, самі кайдани собі кують, мов сліпці йдуть у полум'я.—Поможіть же ви видючі! Поможіть же невмарущі!

На ті скарги у відповідь, дерева прастарі хилилися, листом шуміли грізно. Врила світилася, всі заповіти на ній мов діаманти горіли, щоби їх люди здалека побачили.

Марно.. йшли далі і далі правники козацькі за чужу справу б'ються, тільки де-не-де один, другий у лавах їх на те невдоволено бурмотів...

Скаржився, сумував Дніпро... Раптом на третій рік після того, як гармати загули вперше, пішли хвилями його вигуки, спів, гомін із Києва. Опові старий Великому Лугу, що в Києві, як в старовину, віча збираються, за Україну б'ються присягаються, „славу“ кричать.

Незабаром рушниці над самим Дніпром затрікотіли... Гармати загули...

Пороги голосно заговорили, Великому Лугу оповідаючи:

Гей отарий!—Наші за свою хату вже б'ються, чекай гостей, бо до тебе прийдуть!

А погін з Альти, з Сули, з Ворскля прийшли вісти:

— Б'ються наші з москалями за волю свою!

Чорне море оповістило:

— Прийшли, на конях басують із малих гарматок у великі галери садять, не дякуються наші!

волинської шкільної округи, з дня 12 серпня 1925 р. № 13894, в двокласовій народній школі в Погорільцях гм. Дубно введено з днем 1-й вересня 1925 р. навчання двомовне (в мові державній і українській).

Візитація шкільного інспектора, яка відбулась в м. квітні, ствердила, що виданий Міністерством Освіти розклад годин для двомовних народних шкіл точно і в цілій широті виконується, а навчання в обох мовах провадиться в певному приписаному числі годин.

Запротоколовані заяви місцевого православного священника, солтиса, членів шкільного комітету і цілого ряду мешканців села категорично стверджують, що ніколи не боронилися дітям поміж собою розмовляти в рідній мові.

Сама зрештою вчителька, Віра Занозовська, православної релігії, не є полькою і бореться з певними труднощами при вживанню державної мови.

П.п. інтерпелянти, підносячи в інтерпеляції безпідставні закиди, очевидно були впроваджені в блуд. З огляду на вислід дознань не бачу підстави до видання яких небудь розпоряджень.

Прошу п. Маршалка подати отсю відповідь до відома п.п. інтерпелянтів.

13 Жовтня, № 3511—26.

Міністр, Керovníк

Міністерства—К. Бартель.

Отже виходить, що все те, про що писали п.п. Сенатори в інтерпеляції, є неправдою. Отже, що вони, висловлюючись чемною міністерською мовою—були впроваджені в блуд.

І так—завсіди. На всі наші інтерпеляції, на всі наші скарги, основані на фактах, звичайно через деякий час дається відповідь, в якій заперечується сама суть скарги, відкидаються факти. Інтерпелянтам і тим, в імені кого інтерпеляція вносилась в очи завдається брехня.

Воно інакше й не може-бути. Бо—звичайно—переводити додження в справі інтерпеляції доручається тим самим чинникам, тим самим особам, на яких вноситься скарга. А відомо, що ніхто собі не ворог. Також відомо, що й „рука руку має“.. Було би просто дивним, навіть купи б не прималося, коли б на пр.—візитація дубенського шкільного інспектора (та ще й відбута в квітні!) ствердила, що в погорілецькій школі

нема утравізму; адже цей папіровий „утравізм“ ніким іншим, тільки дубенськ. шкільн. інспектором тут запроваджено.

Але тут ми мусимо сконстатувати факт далеко прикріший. Це—той, що офіціальні особи, яким доручається зробити слідство, чи додження в якій-будь справі, посилаються на показання чи заяви „місцевих людей“, „наших“—же таки людей, як священник, солтис та інші „wiarogodni ludzie“. А ті люди, чи то зі страху, чи для святого спокою, чи просто по глупоті своїй, показують те, що треба начальству, і підписують, часто не читаючи, таке, що в громадянстві культурному і національно дисциплінованому було би недопустимим. Але у нас? Ми самі собі шкодим, самі себе зраджуємо—і за те навіть встигну не маємо..

Погорільчане добре знають свого священника (до речі: рідного батька вчительки Віри Занозовської, що так героїчно „бореться з певними труднощами при вживанню державної мови“), добре знають і свого солтиса і тих членів шкільного комітету, на яких покликуються міністерська відповідь. Що ті особи казали на допиті і що в протоколі підписували—нехай скажуть самі, нехай признаються... Це навіть важно для самого міністра освіти Бартля, який одкрито заявив з соймової трибуни, що він витягне відповідні консеквенції, коли його твердження, основані на урядових донесеннях, будуть спростовані фактами.

А щоби погорільчанам (і всім, кому про це відати належить) було відомо, як повинна провадитись наука в їх двомовній народній школі, згідно з виданим і затвердженим Міністерством Освіти розкладом годин і в якій мові повинен викладатись кожний предмет,—ми розсилаємо з цим числом „Української Громади“ як додаток цей „Розклад годин“.

Новий український часопис.

У Варшаві з дня 17 грудня м.р. почав виходити новий український ілюстрований тижневик „Українська Нива“ під редакцією П. Певного. Часопис є органом української придніпрянської еміграції в Польщі, що ґрунтується біля центру УНР.

Адреса часопису: Warszawa, Podwale, 17, p. 27.

сами, до останнього з непереможною силою, вірою битися присягалися. Бідних не кривдили, не цуралися. А очі у них, як у моїх орлів у неріжному бою з москвинами проклятими, світились. Мої тут хлопці-молоді були, вернулись. Либонь тепер десь у чужину, як і ми бідлашні пішли або ж у лісах поховалися!..

— Гей Кінська-річка з чорною водою, гей тихий Кучугуме, гей діду Дніпре, гей батьку Великий Луге! Чи вернуться ще раз?..

І плескоче Кінська річка чорною водою.

— Вернуться, батьку кошовий! І б'є береги Кучугум:

— Вернуться, батьку кошовий, твої козакі.

Грохоче Дніпро порогами.

— Вернуться, прийдуть і виженуть ворогів.

Тужать Великий Луг за своїми дітьми:

— Вернуться! Раз прийшли той ще раз прийдуть, до острова характерницького шляхи знайдуть! заповіти знатимуть, пануватимуть! Гомонять старі велетні:

— Стривай, батьку кошовий, чекасмо на них і певно, що вернуться. Аж сирави вернуться!..

**Нема любви, нема згоди
Од Жовтої взявши Води;
През незгоди всі пропали
Самі себе звоували.**

(3 вірша гетьм. І. Мазепи).

Щоб не було так і цього року.

У виказі коляди на „Рідню Школу“ за 1925 рік читаємо:

„Разом принесла коляда з 1 073 громад (в Галичині) 46 934 зол. 10 грошів, 16 срібних корон і 35 срібних копійок“. Увеличеному виказі є між иншим такий малесенький уступ:

„Північно-західні землі. Бересть 17, Горохів 15, Книгинин 5, Лулелуя 35 15, Любомль 34 50, Олика 20 — Разом 156 65“.

Хібаж це не сором для північно-західних земель?..

Надіємось, що цього року буде у нас більше зрозуміння ваги рідньої школи і відповідно до цього й коляда зросте

151.

Цілий ряд дальших свідків оборони у Володимирському процесі потверджує, що бачили на тілах поодиноких обжалованих сліди побиття, а в кількох випадках рани від укушення собаки.

Слід одмітити зізнання свідка В. Заблоцького, поляка, що вів евіденцію хорих і був присутній при оглядних хорих в'язнів у Володимирській тюрмі. Він зізнає, що багато обжалованих жалувалося на побиття, (бачив навіть у обж. рану від укушення собаки), але в амбулаторійній книзі цього не записувалося; зазначувалося тільки, що в'язень є хорий.

Не менше цікаво з іншого боку зізнання свідка М. Грицюка, війта гм. Поряцьк. Він нічого не чув про повстанчу організацію, аж допіро невадого до арештів дійсно почали ходити непевні чутки про повстання, які мали роззускати навіть перебрані поліційні агенти. Про донощика Костюка каже, що це яниця з опівією злодія. На підставі доносу Костюка й другого донощика Сосня арештовано було й його, Грицька, і забрано у нього револьвер, кулі, набой до рушвиці і порох. Св. Грицюк з року на рік вкляймав польовання і мав завжди дозвіл староства на зброю, а на 1925 рік ще не встиг був дозволу віджовити. Ті всі речі є тепер між річевими дока-

зами процесу. Грицюк сидів у в'язниці майже два місяці і бачив також побитих деяких обжалованих. Бачав між иншим побитого обж. Мончука, що мав так збиті п'яти, що аж шкіра клаптями відривалася від тіла. Про обж. Паламарчука говорив, що з побиття стратив розум.

Деякі обжаловані ще й тепер дістають прокураторські повідомлення, що слідство в справі їх побиття припинено за браку доказів. Такі повідомлення дістали навіть деякі обжаловані, що зовсім на побиття не скаржились. Що до оставих, то звичайно й трудно шукати доказів, коли їх не бито й вони не скаржились. Але ж що до тих, що скаржились, що потвердили цілою низкою зізнань заприсяжених свідків, що їх побито, то вже хіба трудно говорити про брак доказів. Самі зізнання безчисленних свідків мусять стати основою прокураторського доходження, щоб винуватки звущань над людьми, хто-б то не був, були покарані.

Замітний на процесі „151“ один переклад записки, що фігурує в акті, оскарження. „2500 чк. (чеських корон) з табору в Йозефові“ і „для інвалідів“ перші „знатоки“ переклали: „2500 чк. з табору од Юзефа“ і „для Іваненки“. Новий знаток сиротував це.

33-й день розправи, останній перед польським Різдвом, закінчився зізнаннями знатока в комуністичних справах під'інсп. Спарского

Що діється в світі.

Ріжні ворожити вже давно заповідали всякі нещастя на 1927 р. їх діло ворожити, а наше—почекати й побачити. Але бо й справді новий 1927-ий рік родиться в крові. Коли навіть поминути велику китайську криваву міжусобицю, то маємо по світі цілий ряд революцій, які самі по собі є маленькі, але не трудно їм перетворитись у великі пожежі.

Так маємо нескінчену ще революцію в Литві; на добре розгорілась революція в Шикарагуї в середній Америці; розгоряється революція в Бразилії, вічні неспокої панують в Альбанії; надходять відомости про монархистичний переворот у Греції; викрито змову недовійшлої комуністичної революції в Болгарії... — А все це в різних кінцях світу і все з впливами, або у підозрінню у впливах „мирних“ великих держав. Не даром же французький міністр закордонних справ сказав, що на 100 урядів 99 легко може довести до війни, але уникнути війни—от штука.

Але це все все-ж таки не перешкадає великим державам далі миритися.

НІМЕЧЧИНА й ІТАЛІЯ, між якими були недавно ще дуже заго-

стрені відносини зза італійських німців на італійсько-австрійському пограниччю, забули тепер якусь там національну меншість в Італії і подавши собі руки, заключили на 10 літ договір про те, що не будуть на себе нападати, а спірні справи віддаватимуть на суд спеціальної комісії, зложеної по половині з німців і італійців. Тим договором задоволені італійці й німці бо він оснований на спільних інтересах обох держав, що випливають з надміру людности — з перенаселення; або інакше — одній і другій державі потрібні—кольонії.

В КИТАЮ також думають великі держави світу про „мирну“ політику, а Англія вислала навіть дуже хороше письмо-меморандум до пекинського уряду, який до речі не має в Китаю ніякого значіння. Всім тим крукам і справді немає ніякого діла до китайських справ і вони — „вичікують“. Ім ходить тільки про те молоко, яке вони обильно видоювали з китайської молочної корови. Китайська революція дуже їм в тому перешкодила і вони раді б одним махом її зліквідувати й признати будь який китайський уряд, щоб мати можливість знов доїти Біда в тому, що

в китайській каші не легко розібрати, хто буде завтра паном, а вмишуватися в це — то можна дуже таки попектися. І ото „вичікують“ і навіть „роблять очко“ до перемагаючої кантонської армії.

Тимчасом заворушилось і на півночі—на просторах впливів ген. Чанг-Со-Ліна, поплечника Японії.

Американські борги не дають спокою.

Підчас світової війни європейські держави позалазили по вуха в американські борги; — а все за ріжні воєнні матеріяли, якими себе взаємно руйнували. Тепер прийшла черга на сплату боргів. Але ж з чого платити, як всі ті боржники поробились жебраками. Тому то всі стараються ті борги „урегулювати“, щоб опісля сплачувати їх цілими десятками літ. Проте й після „урегулювання“ мало хто вірить, що борги будуть сплачені; занадто вони вже великі і окремі держави-боржники мусілиб працювати тільки на те, щоб платити борги. І тому щораз більше підно-

Він приїхав де Пекіна, до ніби то має оголосити себе диктатором. Чанг-Со Лін мав ніби то вести якісь переговори для замирення з кантонською армією, але рівночасно веде сильну підготовку до генерального наступу на неї. А що з цього вийде?—Побачимо.

Скільки коштує Польщу сойм і сенат?

Після бюджету на 1927 рік видатки на сойм і сенат виносять 6.934.040 золотих. З того на урядників і низших службовців та ріжні особові видатки призначено 602.490 зол., на видавництва 215 000 зол., на бюрові видатки 101.200 зол.

2-ох комуністів втікло з в'язниці.

Зі слідчої в'язниці у Варшаві втікло двох комуністів: Пурман, засуджений на 6 літ і Здзярські засуджений на 4 роки тюрми. Утеча була видно добре підготовлена. Втікачі підчас раннього проходу

Українські лекції на Чеському університеті в Празі.

Проф. д-р Колесса розпочав читати лекції про українську літературу на чеському Карловому уні-

на розширення соймового будинку 500.000 зол., на помешкання, ремонт і інше 143.800 зол. на дісти для послів **4,316.080** зол. і на дісти для сенаторів **1,055.470** зол.

перелізли через в'язничний мур високий на 3.40 метрів і вскочивши до авта, що чекало їх на вулиці, від'їхали до міста. В звязку з тою втечею арештовано 2-ох дозорців.

верситеті в Празі. Першу лекцію виголосив про життя і творчість Ів. Франка.

Помер японський мікадо.

Японський мікадо (цісар), що від кількох літ тяжко хворів, на днях помер. Він був 123 цісаром Японії і належав до найстаршої у світі династії пануючих. Його рід почав панувати в Японії ще у 660-ім році перед народженням Христа і безперервно править Японією вже 2586 літ. Мікадом Японії є тепер син помершого Гіро Гіто, який перший з членів династії мікадів об'їхав Європу.

„Справедливість“ самосуду

Лінч — жорстокий звичай самосуду, ще й сьогодні забирає невинні жертви, головню в посеред мурнів, якими біле населення безнастанно погорджує та ненавидить їх. Недавно в державі Техас убили американця, що звався Валлас Кравдер. Убийника не вийшли, та хтось пустив вістку, що вбийником є мурин. Це викликало роз'ярення білих і вони загоріли жаждою помсти на муривах. Вибрали собі на жертву одву хатину в муринській дільниці й відпалили, а потім безнастанним острілюванням дверей і вікон унеможливили мешканцям ратунок. Коли хата згоріла, вийшли в зарішчах чотири тіла: трьох муривів і одної муринки. Тіло одного мурива було подірялене кулями мов сито. На другий день викрили справжнього вбийника, був ним брат убитого, білий чоловік.

Жертви світової війни у 1926 р.

В одному селі в італійському Тиролу селянин копав рискалем в полі і натрапив на гранат, що лежав в землі ще від світової війни. Від удару рискалем гранат вибух і вбив на місці 12 чоловік, що побіг працювали.

А ррч мідіонів-нужда

В Брукліні, в Америці, один безробітний папірник не міг далі терпіти нужди і хотів покінчити з життям. Він стрілив з револьвера до жінки, а потім до себе, але тіль-

ки тяжко ранив і жінку й себе. В шпиталю сказали, що обоє видужають, але він буде зовсім сліпий, бо куля перервала очні нерви. У цього супружжя є п'ятеро дітей від 10—18 літ.—Отак поруч себе живуть мідіоні і нужда.

— **Аж таке?** — Більшовики видали роспорядження, щоби під страхом суворох кар ніхто не смів надавати чи влаштовувати в себе вдома ялинки в це Різдво. Мотив — пеклування про збереження лісів.

— **Більшовики озброюють китайців** Японська агенція повідомляє, що рад. уряд відправив до Китаю в роспорядження т. зв. народньої армії 600 тисяч рушвиць і 24 скорострільних гармати та багато іншої воєнної амуніції.

— **Комуністичний заговор в Болгарії.** В Софії викрито великий комуністичний заговор. Заарештовано кількасот людей.

— **Замах на президента Бразилії.** В Манагуї dokonano невдалий замах на життя президента Бразилії Діаза. Президент вийшов ціло, тільки забито візника повозки, в якій їхав президент.

— **І австрійські урядовці крадуть.** — Секретар австрійського консулату в Лодзі барон Штольценберг забрав консульські гроші і втік до совітів.

— **Джума в Китаї.** В Манжурії й Монголії виникла страшна епидемія джуми.

— **110 поверхів.** — УН'ю Йорку викінчено план будівлі дому, який матиме 110 поверхів і буде коштувати 22 міль. долларів.

— В Індії є дуже огидний і дикий звичай, закоренілий від давніх літ, який намагає палити живок—вдів. Австрійська влада цей звичай суворо поборює, але індійці таки звичай цей погайки виконують, бо, кажуть, що жінка, що не пішла за своїм чоловіком на другий світ, є нечиста і не може мешкати під одним дахом з правовірними індійцями.

З ВАШИХ ЗЕМЕЛЬ.

До чого це йде?

Більшовики величаються своєю національною політикою на Україні, і навіть багато українців не бачать чи не хочуть бачити, до чого вона йде. А відгадати це не тяжко. Вистарчить прочитати одне яке-небудь більшовицьке звітлення про цю політику, щоби побачити заховане в мішку шило.

Наводимо виїмки зі статті секретаря Всеукр. Центр. Вик. Комітету А. Буценка поміщеної у „Вістях“ з дня 22. XII.

„Під кінець 1926 р. ми вилучили 885 рад, з них 843 сільських і 42 селищні ради; в тім числі руських 13 сільрад та 18 селищних рад, німецьких 202 сільради, польських 119, єврейських 95, молдавських 52, болгарських 42, грецьких 28, чеських 12, білоруських 2 і шведських 1. Крім того в АМСРР (молдавська республіка) вилучено 6 руських сільрад, 4 німецьких, 1 польська, 25 єврейських і 1 болгарська. — Однак робота ця ще не закінчена і в 1926—27 р. нам доведеться довести роботу в справі вилучення національних рад до 1.108 рад. Звичайно, ми на цьому нашій роботі не припиняємо“ і т. д.

Цікаво, як то забезпечені права української „меншости“ в молдавській республіці, яку виділено з чисто української території. Як бачимо—там вже виділені руські, німецькі, польські, жидівські й болгарські ради, а українських бігма.

Але дивимось далі. У згаданій статті читаємо:

„На найближчий час уряд СРСР (отже СРСР, а не УСРР!) намічає заходи до вилучення єврейського району в Херсонській окрузі. Це буде перша (але не остання?) значна адміністративно-територіальна одиниця з компактною масою трудящих євреїв...“

Таке-ж (!) завдання стоїть перед нами і що до грецького населення, що мешкає компактними масами на узбережжі Озівського моря. Місцеві органи влади нині приступили до розроблення спеціальних проектів вилучення грецького населення в окремі адміністративні територіальні одиниці.

Що кажуть ці відомості кожному українцеві? Хіба це не будівля Вавилонської вежі на Україні?—Хай-же тільки знають будівничі тої вежі, що їй чекає доля така-ж, як Вавилонську вежу біблійну.

*Б'ють на нас і явно і тайно
Ворги неприємні,*

Напасти і брехні й града

Нас підпонують і руть.

І Франко.

Голос чужинця про жидівську колонізацію України.

У листопадовому вшвіті французького журналу „L'Est Européen“ розміщено статтю про жидівську колонізацію України, в якій, після наведення інформації у цій справі, редакція приходить до таких висновків:

„Ці колонізаційні плани викликають серед українського населення поважне незадоволення, тим більше, що це саме найбагатші провінції України (Хорсонщина, Запоріжжя, Кривий Ріг) призначені для колонізації і мабуть, саме задля їх природних багатств.“

Колонізація України жидівським елементом, часто зовсім нездібним до хліборобства, без сумніву продиктована мотивами політичного порядку, хоч би й через те, що економічних наслідків жидівської колонізації на українській території зовсім не взято під увагу і навіть навпаки нині цілковито нехту-

ється. Зовсім не рахуються з земельним голодом Черняхівщини, Київщини, Поділля й Волині. Десятки тисяч українських селян, першорядного хліборобського елемента, примушені тепер емігрувати за межі України, до Сибіру, або подаватися у міста, до вони збільшують кадри безробітних. Але в цьому питанні, як у багатьох інших міркуваннях політичного характеру переважають економічні інтереси.

Жидівська колонізація в УССР, організована на широку скалю й забезпечена фінансово, має велике політичне значіння для центральної московської влади. Без сумніву, українізація УССР, яка зробила цілком несподіваний поступ, не зустрічає прихильності до себе в Москві, тим більше, що з часом вона може стати фактором розкладу СРСР. Це тим більше небезпечно, що з перемогою Неоніпа, який опирається на селянські елементи, слово належатиме тубільцям, не російським, елементом, що лише збільшуватиме сепаратистичні тенденції на Україні.

Саме з огляду на ці тенденції автохтонного населення України Світи хочуть їм протиставити прихильні до московського центру тенденції жидівського населення.

*Ой, чому ж то, браття, так
воно сталося,
Що край ми широкий,
любий осягли,
Та в спадку неволя нам одна
досталась,
А наше надбання чужинці взяли?*

П. Куліш

ДОПИСИ.

Дивіться, які вони!...

(с. Уляники, пов. Луцьк).

В селі вже давно живе поруч українців чимало поляків; мабуть з третина їх буде. Якось давно то не наче й не помічалось того; жили собі люде та й тільки. Але ото на-стала Польща;—відразу село не одно стало. Не то час, але поділили село на дві часті й старостів (солтисів) замість одного є тепер двох: український на перших і польський на других Уляниках. Ще хотіли поляки, щоб їх Уляники були першими, але це діло не вигоріло.

А ось і зі школою... Колись самі українці будували школу; поляки були відмовились. А тепер—школа польська. Правда, що криницю то вже вони викопали.

У школі дітей до 200, а з того українських що найменше 140. Проте наука йде по польськи, а в минулому році то тільки одну годину на тиждень вчили по українськи. Але недовго для школи повіяв інший вітер і вже стало 5 українських годин на тиждень. Прийшлося всім купувати українські книжки. І що-ж... деякі поляки почали сваритися й книжок не хотіли купувати. Не хочемо, мовля, щоб наших дітей вчили по українськи;—і дітей до школи не посилатимемо, як там вчитимуть по українськи.

Дивись, які розумні стали!... А як українських дітей вже з першої групи вчать по польськи, то це нічого?...

Та Бог з ними;—хай собі вередують. Тільки й наші українці хай собі те добре затамлять. Наші діти мусять вчитися по українськи.

Озеро направляє дорогу.

[Гміна Неєухожі, Ковельського повіту].

Листопад 1926 р.
В нашій гміні є гарненьке село Сереховичі. Селянські хати з садками мальовничим перстнем оточують озеро і наче придивляються

Кожна правда родиться серед
близь

А. Міцкевич.

Смерть бл. п. Ол. Барвінського.

25 грудня помер у Львові на 80-му році життя Олександр Барвінський визначний український громадський і культурний діяч, був. посол до австрійського парламенту, член палати панів і член багатьох культурних організацій і установ. За української влади в Галичині Покійний був першим секретарем освіти ЗУНР.

Заслужному Діячеві і Народному Робітникові хай земля буде пером.

Ювілей В. Лукіча-Левицького.

19 грудня м. р. святковано у Львові ювілей 50 літньої літературної та громадської праці Володимира Лукіча-Левицького, українського письменника й заслуженого громадського діяча. Свято влаштовано з ініціативи Т-ва „Прогресу“ у Львові і в ньому взяла участь представники всіх українських організацій та установ Галичини. Шан. Ювілят є невсипущий робітник на національній ниві, який у 80-тих і 90-х роках мин. століття відігравав визначну роль як талановитий редактор. Колись біля журналу „Зоря“, що виходив перед „Літературно Науковим Вістником“, він об'єднав майже всіх визначніших письменників на Великій Україні, затіснюючи таким чином звязки галичан з наддніпрянцями. Тепер В. Л. Левицький мешкає у Винниках коло Львова, де провадить нотаріальну канцелярію.

до себе в блискучій поверхні води як у дзеркалі. Вечорами пісні молоді лунають над озером і якби доповнюють собою милий краєвид. Приемне вражіння псує лише дуже гідка, а навіть небезпечна дорога, шлях, та ще й „сейміковий“, що йде півколом понад озером; після війни рік за роком, клаптик за клаптиком злизує його озеро. З полудневого і східного боків озера шлях стає зовсім вузький, низький, ледь-ледь підіймається над водою озера, а через те дуже грузкий; в одному місці вже й дорога під водою і хвилі озера мельодійно плещуть мало не під вікнами хати селянина Хоми Я..

Оповідують, що є такий край Голяндія, де населення при допомозі уряду одібрало од моря великі простори землі, будуючи широкі, міцні греблі, і на тих просторах населення будується і плекає садки й городи;—а у нас невелике озеро злизує без перешкод чималі клапти землі, а населення відноситься до цього цілком байдуже, а ті, що повинні дбати про напругу дороги, певно мають замір залишити її „на паствен льосу“. Як озеро перебереться за дорогу, то визначать шлях хіба поза хатами, через селянські садки. *Спостережач.*

Як парцелюють землю.

(с. Чаруків, пов. Луцьк).

Кажуть—парцелюють поміщицькі землі, щоб поліпшити селянську долю... Гай, гай!... Поліпшують долю, чию хочете, тільки не біднячку. Ось погляньте, кому парцеляція—благодать:

У 1922 р. продавали у нас маєток Нестерова; продавав жид Груферман з Луцька зі своїм фактором М. Жуком. У 1924 р. продавав знов той самий Груферман і знов без факторів не обійшлося. Осінь 1926 р. знов продавали вже решту маєтку і знов приїхало аж трьох жидів. Найстаршого з них називали паном капітаном, а був він такий гоноровий, що навіть не хотів з людьми балакати. Не вдалося йому продати землі і в грудні приїхали інші купці, такі жи-

ди зголовним продавцем п. Старцем і трьома помішниками. Вони то зібрали людей і повезли до Луцька до якоїсь комісії, в якій був якийсь Фроім Городиський (називали його комісаром) і Йосф з Чарукова, якого люде вважали за председателя. В комісії був ще й один караїм п. Каліській. Продають землю по 230 доларів за гектар.—Грошки нічого собі; буде поміщиком, останеться і великим фактором і „комісіям“.

Хто ж купує ту землю?

Купують! По 15-20 гектарів теї землі купують селяне з Чарукова й сусідніх сіл. Купують ті, що землі й без того їм не бракує, що мають гроші. А нашим біднякам остається—стара біда—без просвітнього життя й непосильна праця ради куска хліба на багачів. Могили і бідаки купити собі трохи землі, коли то вона продавалась по людській ціні та й зі сплатою на літа. Невже ж то ніхто цим це турбується?—Зате вже аж дуже турбуються „неспокоєм“ на селі.

Чаруківець

Не робіть з себе посмиховища!

(с. Шубків на Рівещині).

В Шубкові вся молодь, як хлопці так і дівчата не наче забуває, що життя молоді ще впереді. Замість того, щоб вписатися до Читальні „Прогресу“, щоби провадити вільний від роботи час за книжкою, газетою,—прочитати чи послухати, що діється в світі,—де і як проводить час свідомо молоді і собі взяти приклад та стати свідомими—замість цього, наші хлопці й дівчата ходять на вечірки, де панує безстыдн лайка, ходять по вулиці, співають соромницькі пісні а то не раз і поб'ються.—Пора вам опам'ятатися хлопці й дівчата і не робити з себе людського посмиховища. Та й родичам слідби припильнувати своїх дітей.

На темноті йдуть темнотою поганяють.

(с. Пишатинці Кремян. пов.).

В вашому селі—школа польська. Н чого вона нам не дає, дітей наших мучить, а не учить. Ого поставили розумніші селяне, такі якось добаглись української школи, бо тільки рідною мовою може дитина легко всьому навчатися і стати освіченою людиною, а не туманом, або тею папугою, що без усякого поняття чужі слова повторяє. Рішили ввести декларації за українську мову навчання. Ото написали ті декларації та й понесли до Борсука до гмини для затвердження підписів війтом. Але війт підписати не захотів: одним каже, що боїться підписувати, другим, що часу не має, знов інших почав одмовляти вносити декларації. А знову було багато таких серед нас, що не захотіли самі потрудитися до Борсука, а передали свої декларації через других, а про такі декларації війт і слухати не хотів. І сталося таке, що підписів на наших деклараціях ніхто не затвердив і до інспектора їх не внесено. Отже знов будемо мати в себе школу польську. А все то темнота наша, безпросвітна темнота. Вона страх у людей плодить, вона й шкоду приносить...

Одинокий

Західні „культуртрегери“.

В селі Шилах на Кремляничині має „дзялку“ військовий осадник капітан Лазаревич. Цей пан допустився такого вчинку: Дівчина з сусіднього села Лопушного Ксенія Панько жала жито в другого осадника, в межу з садибою капітана Лазаревича. Підчас праці захотілося Ксені Панько пити. Знаючи, що в садібі п. Лазаревича є криниця, вона польовою стежкою направилась туди, а побачивши на дворі самого господаря, попросила дозволу напиться води з криниці. Капітан дозволив, але сам раптово счез; (потім виявилось, що він направився в поле стежкою, якою йшла Ксенія

До Українського Громадянства Луцького повіту.

Всім відомо, що кооперативна організація в Луцькому районі була надзвичайно слабо розвинена. Можна навіть сказати, що її взагалі не було.

В 1925 році заложено було в Луцьку Український Кооперативний Банк на Волині, який поставив собі на меті стати хліборобською інституцією дрібного кредиту. По двох роках непосильної праці це завдання досягнуто.

Але на Українбанк в Луцьку припадало ще й инше завдання. Він став кооперативним центром Луцького району, до нього зверталися з усіх сторін в справі організації кооператив. Українбанк став, в силу цього, тим осередком, з якого поширювалася кооперативна сітка на наш район. Він організував і перевів дві кооперативних курсів, при чому б. курсанти вже переводять кооперативну працю на місцях; він поширив велику кількість кооперативної і сільсько-господарчої літератури; він не сприяв до повстання поважної кількості українських кооператив по селах і містечках в/ району.

Переходимо в другий період нашого кооперативного будівництва. Мусимо об'єднати всі кооперативи в одне ціле, мусимо прийти з допомогою нашому хліборобському населенню не тільки постачаючи свіжий і дешевий артикул першої потреби, а й постачаючи йому не обхідні сільсько-господарчі знаряддя, а також збуваючи в вигіднійший спосіб вироби сільського господарства.

З другого боку, повинні ми об'єднати й м. йського споживача—українського інтелігентів, ремісників й того домовласника з передмістя, який є так близький нашому селянству в своїй господарчій діяльності.

ПРИХИЛЬНИКАМ „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

З цим числом розсилаємо стінний календар „Рідної Школи“ на р. 1927 (враз з чеками), який представляє образно бодай частинну діяльність того товариства. „Рідна Школа“ не визначає на нього ціни в тій вірі, що не знайдеться ніхто, який добровільною жертвою не причинивсяби до покриття видатку на наклад. У кого призбиралось-би з різними часописами кілька примірників календаря, прохаємо подбати, щоб їх роздати з ченом тим, які не одержали ні одного. Цей календар може прикрашувати стіну мешкання кожного українця й кожної української установи і на протязі цілого року пригадувати їм існування й мету „Рідної Школи“.

Зі всіх усюдів чуємо нарікання—біді!... Зі всіх закутків нашої землі несеться один стогін — тяжко жити!... І всюди вже є те зрозуміння, що ніхто нам не допоможе; — самі, власними силами, власною працею й зусиллями мусимо кувати свою кращу долю.— Це все підказує кожній свідомій людині: шлях до кращого йде через освіднення й згуртвання цілого народу біля свого тяжкого завдання. Першим засобом для цього є своя рідня, добра газета. Але у такої газети—також біді! Тож перший обов'язок кожного свідомого українця виписати й підтримати свою газету. На Волині маємо одну свою газету, що служить всьому народові, що заступає інтереси всіх українців. Це є „Українська Громада“. Хай же не буде на Волині українця, що не передплатив-би, не читав би своєї газети!

Не відкладайте справи на потім! негайно шліть передплату на свою одну свою газету, що для свідомої людини, як для риби вода. Без підтримки громадянства не може існувати газета, а без газети—тяжка боротьба за краще завтра стає ще тяжчою.

В інтересі народньої справи, в інтересі всіх разом і кожного зокрема сповніть той свій перший обов'язок на шляху до світлого майбутнього.

НОВИНИ

Ще раз суд над С. Козачуком за новий стиль. На 27 січня призначена знов розправа в Люблинському Окружному Суді, (яка вже кілька разів odkладалась) над був. редактором „Нашого Життя“ С. Козачуком за вміщення листа православних послів і сенаторів до митрополита Діонісія в справі нового стилю.

Що-ж, видно дуже треба було... коли 12 грудня, в пилипівку в містечку Давид-Городку на Поліссю священник з дозволу єпископа повинчав молоду пару.

Куратора Волинської Шкільної Округи п. К. Костро звільнено з того становища, а на його місце призначено п. К. Шелюнгівського б. візитатора Варшавської Шкільної Округи. Б. Куратор Костро відомий з того, що не розумів української мови й не знав, чи може (чи є таке право—приняти подання написане по українськи).

„Говорила небіженька до самої смерті“... „Волинское Слово“, що виходить в Рівному, не може ніяк зрозуміти національної окремішності українців і переконує своїх читачів про „Єдиную і нераздельную Русь.“ Таких „не роздільних“ є більше на світі і то за своєю „карпато-руською“ поестрою „День“, що виходить в Америці, „Вол. Слово“ повторяє цілу купу несенітниць, а між тим і таку „премудру“ рецепту на помирення „русских“ з українцями:

...Но как только украинці признают себя русскими, тотчас карпаторосси признают себя украинцами.

Глухонімиий признався до вини? Недавно в Олиці (пов. Луцьк) мировий суддя судив 56-літнього глухонімого селянина Якова Солодуху за те, що нібиго він вкрав копицю сіна. Солодуха кочив разом з іншими селянами сіно за копицю і потім, ще перед поділом, перебрав на свою частку більше одну копицю. Ті, що з ним косили, заскаржили його до суду. В судовому протоколі написано, що „оскаржений признався до „вини“ і тому без переслухання свідків засудив його мировий суддя на 3 місяці аршту. Оскаржений, глухонімиий од роду, виходячи з суду щось мичав і розмахував руками, а в протоколі сказано, що „признався“.—Дивно, як то суддя зрозумів глухонімого і засудив його за кражу, коли фактично кражі ніякої не було і глухонімиий що найбільше мусив би віддати тільки перебране перед поділом сіно. Справа опинилась в апеляції в Окр. Суді в Луцьку.—Дійсно „чудо“.

„Свято Просвіти“ провело скромно Крем'янецьке Т-во „Просвіта“ рефератом сен. Черкавського на тему „Матірнє Т-во Просвіта“. Цей реферат має бути початком цілого ряду рефератів, які заповідаються в найблизшому часі.

Хоч староста чи пак солтис і десятник—„велике начальство“ на селі, але все-ж не вільно їм красти чужих газет та перетримувати або зовсім не доручати по належності, бо... так порядні люди не роблять, а за це карається, як взагалі за крадіж. Так м. я. поступають в с. Гаї, Бережечької гм. на Крем'янецьчині солтис Петро Петручек і десятник Федір Шурак, ну і звичайно чимало є таких по багатьох інших селах. Наших передплатників просимо про всяке тамке надужиття з часописами на селі нас повідомляти, а тим, що хочуть читати газету, радимо передлатити її. Так роблять всі свідомі і чесні люди.

Новий стемплевий закон входить в життя з 1 січня 1927 р. Тепер стемплева оплата без огляду на кількість аркушів од кожного примірника подання буде побиратись 3 зол., а від кожного залучника (долатка) 50 гр.

Додаток до податків. Оголошено декрет президента респуб-

Панько) при повороті останньої п. Лазаревич напав на бідву дівчину й звалтував її. Підчас цього нечуваного вчинку п. Лазаревича ця нещасна жертва кричала, змагаючись з ним, але не в силі була себе оборонити. На її крик прибігла дівчина, теж з с. Лопушного, Настя Пелешок, яка зауважила на ній подерту сорочку й сліди крови, але п. Лазаревича вже не було. В цій справі провадиться слідство, але до сього часу ніяких наслідків не має. Гадаємо, що цією справою мусілиб ближче зайнятися українські адвокати та дати цьому нечуваному поступованню п. Лазаревича відповідний судовий хід. П. Староста Робакевич на пленарних засіданнях соймаку часто звертається до селян, членів соймаку, щоб вони брали приклад з осадників, які мовляв, тут, на „кресах“, є сіячами західньої культури.—Збави, Боже, нас від таких культуртрегерів!

Селянин.

Багатомовні цифри.

Населення міста Луцька у 1925 р. виносило душ:	
жидів	16.939
поляків	6.419
українців	3.084
росіян	1.102
німців	340
чехів	258
караїмів	51
грузинів	9
татар, угрів, осетинів, вірмен і румунів	8
разом	28.210

По релігії було в Луцьку	
жидів	16.939
римо-катол.	6.468
православних	4.367
лютеран	383
инших	53

Міський бюджет за 1926 р. виносив 653.644 зол.

Субсидії на 1926 р.	
Бурса „Мацежи Шк.“	1000 зол.
Семинарія учит.	4800 „
Фреблівська школа	1000 „
Жидівський „Тарбут“	3000 „
Талмуд Тора	5000 „
Польська бібліотека	600 „
„Стшелец“	500 „
„Гарцеж“	800 „
„Сокул“	500 „
Курси вечірні (жид.)	600 „
Жид. орг. студентів	600 „
Біскупська катедра	2000 „
Синагга	2000 „
Польський театр	24.000 „
„Дом Стоважишень Польських“	4.500 „

Борг в П. К. О. затягнений у 1925 р. на інвестиції, а пішов на міст і на театр 130.000 зол.

У 1925 році передплатував Магістрат, крім спеціальних газет та журналів по міському самоврядуванню, тільки праві польські газети, як „ужендові“, „Жечлосполіта“, „Варшавянка“, „Газета Поранна Варшавська“, „Жице Волиня“ й инші.

Чистий зиск міста з рогаткових оплат у 1925 р. виносив 27.590 зол.

Нас українців бачимо тільки у прибутках; є нас в Луцьку 3.084, з одних наших переважно селян місто заробило чистих 27.590 зол., а на нашу українські потреби видало місто ціле 0.

Поділ рівний і — справедливий.

Купуйте й замовляйте УКРАЇНСЬКІ КАЛЕНДАРІ на 1927 рік.

- 1) Т-ва „Просвіта“ у Львові великий. Ціна 3.00 зол.
 - 2) „Червоної Калини“ великий. Ціна 3.00 зол.
 - 3) Червоної Калини“ кишеньковий. Ціна 90 гр.
 - 4) „Приятель Господаря“ з додатком „Господарський порадиш“. Ціна 3.50 зол.
 - 5) „Дніпро“ великий. Ціна 2 зол.
 - 6) „Товариш“ мала енциклопедія. Ціна 2.50 зол.
- Набувати можна у всіх українських книгарнях.

ляки, що всі залеглі податки, незаплачені до 31 грудня м. р. будуть стягатись в 1927 р. з 10 процентним додатком.

Цукор подорожчає. На домагаючи фабрикантів цукру польський уряд має в скорім часі підвищити ціни на цукор від 10 до 15 проц.

Наддніпрянський Хор під орудою Петра Євсевського, об'їждючи Волинь, завітав і до Луцька. Концерти відбулись 25 і 26 грудня в салі „Просвіти“, а 28-го в Малому Мійському Театрі з моральним успіхом як найкращим. Зате з боку матеріального концерти в Луцьку пройшли дуже кепсько. На це складось багато причин, а завинило тут на жаль і українське громадянство, що не все вчалося на концерти. Що до виконання концертних точок, то Хор ще має заслужену славу, співає знаменито.

В неділю 26.XII по просьбі українського громадянства Хор просив концерт „Тебе Боже хвалим“ Бортнянського в українській Брацькій церкві.

Бажаємо Хорові дальших успіхів і ще більшої слави.

Акт оскарження доручено вже й Луцькій групі політичних. У цій групі є 61 оскаржених, яких 16 чоловік сидить в Луцькій та Ковельській тюрмах. До розправи прокуратура взиває 103 свідків. З боку оскаржених буде покликано з певністю в тричі більше. Акт оскарження обіймає 60 сторін і побудований на тому самому, що й у володимирській справі. Процес відбудеться правдоподібно в лютім слідуючого року.

Кримінальа хроніка Луцька і повіту

— Дня 24.XII 1926 р. поліція заарештувала в с. Доросіні, бандита Юзефа Савицького, якого вже давно пошукувано. При заарештованому найдено револьвер з 4 набоями. Савицький давно зазідає в участі в грабінницьких нападах на терені Луцького пов.

— Дня 12.XII 1926 р. вкрадено пару вовів вартости 1.500 зол. у мешк. м. Лучна Хаїма Левіна. Справців крадіжки Анастасія Ульяницького з с. Мирослави, Рожиської гм. і П. Вишневецького з с. Вел. Порськ заарештовано.

— Дня 23.XII 1926 р. у мешк. Луцька Арона Шимона вкрадено коня.
— В ночі на 26.XII 1926 р. у мешк. с. Берестяни, Силеської гміни Івана Хризаїда невідомі справці забрались до комори і покрали споживчі продукти і одіжу на суму 216 зол.

З Луцького Войтику Луцький Повітовий Соймика закупили через Воевідський Союз Рільничих Кулок в Люблінні, 6 расових бугаїв, яких розмістять в рільничих місцевостях Луцького пов. До сього часу Соймик має 5 шт. бугаїв, котрих розміщено в злучних пунктах. Луцький Соймик крім того сированив кубло (сім'ю) премійованих курей т. зв. зеленоніжок, які будуть поміщені на зразковій фермі і показній станції, яку відкривається в Жидичині, Рожиської гм. В фермі будуть: расовий дріб, бугай, озер, і кнур, а також рільничі знаряддя найновіших типів.

— Дня 29 грудня м. р. відбулася в Луцькому Соймику торги на доставу каміня до забрукування відтисків повітових і воевідських доріг, а саме: в Торчині, Жидичині і на Гнідаві.—Доставу з торгів отримала фірма „М. І. Штернбойм в Луцьку“. До брукування тих доріг Соймик приступає на весні.

— На злучний сезон, в 1927 р. Луцький Соймик отримує від Державної стадації озерів в Судовій Вишні 6 шт. озерів, котрих розмістять в повіті,—правдоподібно в Торчині, Рожисах і Тростенні.

Державна Жіноча Школа Сільського Господарства в Гориньгороді на Рівенщині приймає учениць на шкільний рік 1927. Шкільний рік трідає від 15 січня до 15 грудня. В школі, крім загальних відомостей з науки, провадяться практичні заняття з обсягу жіночого господарства, як годівля худоби, свиней і дробу, варення, печення, шиття і т. д. При школі є інтернат, в якому учениці мають добре приміщення й харч за 6 пудів жити місячно. Умови прийняття: вік від 16 літ; освіта початкової школи. Школа служить для дівчат, що вертаються до праці в господарстві. Адреса: Державна Жіноча Школа Сільського Господарства в Гориньгороді, п. Тучин на Волині.

З наших болячок.

Так вже видно на роду написано.

В Піддубцях, Луцького повіту, відбулись організаційні збори кооперативи. Подія будь-що будь не така вже звичайна на селі. От і написав учасних зборів до газети: „Відбулись, мовляв, збори, постановили відкрити кооперативу. На жаль наші селяне темні й затуркані надто вже до всього ставляться обережно й налякано“...— І місцева наказна начальство гмінне зачепив...

Піддубці, бачите, не якенебудь там захолюстят... Гміна!

Що-ж—і добре!.. Може там в дописові що й не так, але це не біда. Важно, що „затвердили статут, вибрали правління й ревізійну комісію і постановили закласти кооперативу“—ще й назвали її „Зоря“;—щоб присвічувала людям в праці для власного-ж добра...

Але-ж бо там написано: селяне темні й затуркані... ставляться обережно й налякано...

— Як то так?... Хто посміє таке писати? — Ні, треба обовязково спростувати!..

І пишуть: (Переказую дослівно). Високопо важний, Пане Редакторе! Гадаємо що в слеуючому Ч шановноїгазети „Україн. Громада“ Ви не одмовите помістити спростовання допису з с. Піддубець, надрукованного в Ч. 6. згаданої газети, під назвою „Таке то наказна начальство“ підписаного псевдонімом Буревій, а властиво:

1. Дописчик, хоть і громадянин с. Піддубець, але він помиляється, кажучи, що в Піддубцях люде „Темні й затуркані“— в Піддубцях навпаки найбільші з цілої гміни свідомі і розвинтий елемент. Коли ж в Піддубцях „обережно“ ставляться до кооперативних починаній то тільки завдяки тому, що організаторами—кооператорами є не певний елмент, відомий добре громаді з організації „Kół ok Rolniczych“, членами котрих ті ж кооператори являються, і взагалі попередньої їх компр мітуючої праці на тлі суспільного життя. На разі особисто кожного з прізидії Піддубецької кооперативи залишимо, (а як треба буде той охарактеризуємо і відікнено очі вищим кооперативним установам з ким мають діло).

— Гм... Скільки то ми заколядуємо дього року на „Рідню Школу“?

Студентський З'їзд в Луцьку в 1923 р з сенат, М. Черкавським по середині (в першій ряді).

Чи бачте—як мудрено!.. Нас, мовляв вчити?... Бачили ми вже вас!.. Заколючувати „мир і тишину“ в нашій гмінні задумали?... Компр мітувати наші найбільш свідомі і розвинті „елементи“ забажалось?... І хочете, щоб ми не були обережними?...

— Ні!.. Спростуємо!

А далі йде оборона гмінного уряду, що по статуту гмінної ради і по праву побрав 9 зол. 30 гр., а коли зараз не засвідчено підписів на поданні, то тому, що ініціатори кооперативи не мали потрібних грошей, а

„крім того Уряд гміни не кооперативна крамниця і на кредит паперів з уряду не випускає до того таким же суспільним діячам, як Буревій і инш, котрим їх же громада не вірить і не дає необхідних для кооперативи складок“.

І підписали: „з пошаною Уряд гміни Піддубці“... Звичайно—підписів, чи початки на цьому не шукайте... Іх немає, бо хоч народ там і не „наляканий“, але—знаєє—краще не підписувати...

.. Я вірю що в Піддубцях народ і не темний і не затурканий і „обережний“ і не наляканий. Тільки одне не дає мені спокою: чому ж то той найбільш свідомий і розвинтий народ „досі нмеає у себе читальні „Просвіта“? Чому то допускає до того, що кооперативу закладають такі люде, що ім ніхто не вірить?

Чого ще чекають в і відразу „не відкривають очейвищим (обовязково вищим!) кооперативним установам, з ким мають діло“?... Чому то ті „елементи“ не відкликнулись на поклик „вищих кооперативних установ“, що спеціального інструктора вислали до них, щоб допомогти їм в праці?..

— Це вже видко нам з роду судилося, щоб за нас балакали люде, яких треба „охарактеризувати“ яким ми не віримо і ніхто ім не вірить... А ми—вбрали собі найменше; ми „охарактеризуємо“—відкриваємо очі..

— Воно й те добре! Тільки... як ми на тому вийдемо?..

Шершень.

„Коли с'їлий сліпого водить, то обидва впадуть в яму“
(З Еванг.)

Веселий кутик.

Був собі чоловік, який любив на питання відповідати коротко й дотепно. Раз його зустрічає кредитор.

— Як ся маєте?—питає,

„Як хорох при дорозі“.

— За останній час щось про Вас нічого не чується.

„Корова, яка багато реве, мало молока дає“.

— Як бачу, то ниві Ви не дуже поговні

„Мова—срібло, а мовчання—золото“.

— А чи можна спитатися, що буде з нами?

„Хто питає, той не блудить“.

— Попереджаю, що справу віддам до суду.

„Не такий зорт страшний, як його малюють“.

— Не жартуйте, пане! Ви ж

не відмовитесь, що позичили в мене сто рублів?

„Було, та загуло...“

Два приятелі, що лавно не бачились, припавково зустрілися на вулиці

— Що чується в тебе? — Питає один другого,

„Ет собі... Я оженився.“

Ну, то добре. Поздоровляю.

„Не дуже добре, бо жінка лиха.“

— Це не завсім приємно,

„Але менше з тим, бо взяв за нею двацять тисяч“.

— Отже маєш, потіху.

„Не велику, бо гроші витратив на купівлю овець, а вони всі замотиличилися і поздохали.“

— Велика втрата.

„Не дуже велика, бо за шкіри я взяв більше, як варні були живці“.

— Отже втрата покрита?

„Не зовсім, бо моя хата в якій були гроші, агоріла.“

— Ой, яке нещастя!..

„Не дуже велике, бо з грошима в хаті згоріла й жінка.“

Комунікат.

Центральний Комітет Українського Національно Демократичного Об'єднання на своєму засіданні дня 12 грудня ухвалив виключити д-ра Володимира Бачинського з членів партії тому, що д-р В. Бачинський в останньому часі входячи в переговори з польськкою стороною та публікуючи неправдиві енуціяції, повів самочинну політичну акцію, яка дуже різко відбігає від програми і тактики партії та нарушує партійну карність.

Одночасно Центральний Комітет стверджує, що з тепершньою політичною діяльністю д-ра В. Бачинського не має нічого спільного ніхто з членів Центрального Комітету, як також не відомо Центральному Комітету, щоби з д-р В. Бачинським у його політичній акції співділав який небудь член партії.

За Центральний Комітет У. Н. Д. Об'єднання:

Д-р Д. Левицький, голова.

В. Целевич, гол. секретар.

Переписка редакції й Адміністрації.

— В. Лавчук—Чехія—20 ч. к. і листа з фотografieю та поздоровленнями одержали. Дякуємо. Витяємо взаємно. До кінця року належиться з Вас ще 16 ч. к. Оповістку про пошукування брата містимо.

— І. Дудар—Кривий—Просимо подати Вашу адресу точно, бо Ви написали на переказі дуже нечітко.

Селяне! Свої сирівці, лену і ковопель, вовни та готовопряхі проміняєте найкорисніше в одинокій українській Спілці „ПОЛОТНО“ у Львові, вул. Городецька 95, котра оплачує перевіз сирівців залізницею власним коштом. Спілка „Полотно“ продає всякого роду мануфактуру також за готівку по незвичайно низьких цінах і полагоджує замовлення відвотною поштою. Пробки на жадання висилає даром.

3-2
Пошукую свого брата Юрія Лапчука, що перебував в Росії або на В. Україні. — Василь Лапчук—Czechosłowacja, post. Blättna, u p. Veselyho.

Всі часописи прошу про пердрук.

1-1
Подяка.

Батьківський Комітет при Українській Гімназії в Луцьку висловлює щирю подяку філії „Т-ва Просвіта“ в с. Цумані за пожертвования нею для учня укр гімназії Зуба 15 золотих.—Це перша в повіті філія, яка принесла свій дар на користь незам. учня гімназії. Хай це послужить прикладом для інших філій.

Голова Гр. Стенура

Секретар В. Проказюк.

РОСКЛАД ГОДИН

у всенародніх двомовних школах,

організованих згідно з арт. 3 Закону а дня 31 липня 1924 р. (Ден. Зак. Р. П. № 79 пов. 767).

Додаток до Ч. 1-2 „Української Громади“
з дня 9 січня 1927 року.

Ступінь організації школи	7-ми класова							6-ти класова							5-ти класова							4-ох класова							3-х класова							2-х класова					1-о класова					1-о класова																																								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	IV			I	II	III	IV			I	II	III	IV			I					II					I наука подільна					II наука неподільна																																					
Учитель	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4,5	6,7	1	2	3,4	5,6,7	1	2	3,4	5,6,7	1	2	3,4	5,6,7																											
Відділ	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	VI	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	VI	VII	I	II	III	IV	V	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV																											
Релігія (Зак. Воєни)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2																
Польська мова . . .	10/2	6	5	5	3	3	3	10/2	6	5	5	3	3	3	10/2	6	5	5	4	4	4	10/2	6	5	5	4	4	4	14/2	8	7/2	7/2	5	5	4	4	4	6/2	6	4	5	5	7/2	7/2	4	4	9/2	9/2	8	8	6/2	6	4	5	5	7/2	7/2	4	4	9/2	9/2	8	8	6/2	6	4	5	5	7/2	7/2																
Друга виклад. мова (українська)	10/2	6	5	5	3	3	3	10/2	6	5	5	3	3	3	10/2	6	5	5	4	4	4	10/2	6	5	5	4	4	4	14/2	8	7/2	7/2	5	5	4	4	4	6/2	6	4	5	5	7/2	7/2	4	4	9/2	9/2	8	8	6/2	6	4	5	5	7/2	7/2	4	4	9/2	9/2	8	8	6/2	6	4	5	5	7/2	7/2																
Чужа мова	—	—	—	—	4	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																									
Арифметика з геом.	6/2	4	4	4	4	4	4	6/2	4	4	4	4	4	6/2	4	4	4	4	4	6/2	4	4	4	4	4	6/2	4	4	4	4	4	8/2	6	6/2	3	4	4	4	4	4/2	4	4	3	3	6/2	6/2	3	3	8/2	8/2	6	6	4/2	4	4	3	3	6/2	6/2	3	3	8/2	8/2	6	6	4/2	4	4	3	3	6/2	6/2														
Природознавство . . .	—	—	2	2	2	3	4	—	—	2	2	3	3	—	—	2	2	3	3	—	—	2	2	3	3	—	—	2	2	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				
Географія	—	—	1	2	2	2	4	—	—	1	2	2	2	—	—	1	2	3	2	—	—	2	2	3	2	—	—	2	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				
Історія	—	—	2	1	2	2	4	—	—	2	1	2	2	—	—	2	1	2	3	—	—	2	2	2	3	—	—	2	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				
Малювання	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2																					
Ручна праця	4/2	2	3	2	3	3	2	4/2	2	3	2	3	3	4/2	2	3	2	3	3	4/2	2	3	2	3	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3	4/2	2	3	2	3											
Свів	2/2	1	1	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1	2/2	1	1	1	1						
Гімнастика	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Разом годин тижнево	21	25	28	28	30	30	30	21	25	28	28	30	30	21	25	28	28	30	30	21	25	28	28	30	30	21	25	28	28	30	30	24	28	14	16	28	30	30	30	30	30	12	22	22	30	30	14	14	20	20	18	18	32	32	12	22	22	30	30	14	14	20	20	18	18	32	32																			

1) Наука релігій викладається в засади рідною мовою дітей.
 2) Голосно.
 3) Учатся разом відділи 1, 2 і 3.
 У в а г а: цифри в клямах [] і () означає години в другій викладовій мові.